

Vydanie štvorjazyčnej publikácie – Turistický sprievodca po Zamagurí

Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu Poľskej republiky prostredníctvom Euroregiónu Tatry v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľská republika – Slovenská republika 2007-2013.

Poznáte Zamagurie?

autor | MILICA MAJERIKOVÁ-MOLITORIS

Zamagurie je región ležiaci na slovensko-poľskom pohraničí, ktorý z juhu a východu vymedzuje pohorie Spišskej Magury, zo severu rieka Dunajec a zo západu rieka Bielka, ktorá však v minulosti zmenila svoje koryto, a tak sa jedna zamagurská obec - Nová Belá ocitla mimo tohto ohraničenia. Ide o jedinečnú oblasť s množstvom krásnych prírodných scenérií, pozoruhodných a často unikátnych kultúrno-historických pamiatok, liečivých vôd, minerálnych prameňov, jazier, či lesov plných plodov a zvier. Oblasť, ktorej obyvatelia si počas stáročí vytvorili svojráznu kultúru nachádzajúcu svoje vyjadrenie v nenapodobiteľných nárečiach, piesňach, tancoch, povestiach či rozprávkach. Oblasť, kde možno v tichosti rozjímať, ale aj aktívne využiť čas na turistiku, rôzne druhy športu, kultúrne vyžitie, historické poučenie, posilnenie zdravia, či rozličnú zábavu od adrenalínových zážitkov po príjemné posedenie s hudbou pri miestnych kulinárskych špecialitách. Záleží len Vás, aby ste si vybrali, prišli, videli a zažili.

ČO PONÚKA KRAJ ZA SPIŠSKOU MAGUROU?

Panenskú prírodu s malebnými zákutiami

Ak ste milovníkom objavovania nepoznaných druhov fauny a flóry, či krásnych prírodných scenérií, tak ste na Zamagurí správne. Toto územie je totiž súčasťou **Pieninského národného parku**, kde sa nachádza viacero endemitov i množstvo vzácnych rastlín a živočíchov, ako napr. chryzantéma zawadského (1), rebrica horská sibírska, púpava pieninská, motýľ jasoň červenooký, kobylka pieninská, koník belasonohý, výr skalný, myšiak hôrny, vydra riečna, vlk dravý, rys ostrovid, či hlaváčka obyčajná. Na pieninských lúkach možno nájsť až 70 druhov rastlín na 1 ár! Medzi najkrajšie zákutia patrí nepochybne **Prielom Dunaj-**

ca, ktorý môžete obdivovať ako peší turista, ale aj zo sedla bicykla či tradičnej plte. Neopakovateľnú atmosféru má tiež **Prielom Bielky** medzi dvoma vápencovými skalami, kde sa o.i. nachádza jaskyňa **Oblazová** s najstarším doloženým osídlením Zamaguria. Bumerang (2), ktorý tu bol nájdený, má 30 000 rokov a je tak vôbec najstarším bumerangom na svete! Táto jaskyňa bola tiež miestom pravekých magických rituálov, ale magickú atmosféru si musíte vychutnať na mieste sami. Z ďalších úchvatných prírodných scenérií možno spomenúť **Jezerké jazero**, **osturňanské jazera**, **Haligovské skaly**, pás **vápencových skál** tiahnuci sa od prírodnej rezervácie Kramnice v prielome Bielky až po tzv. Červené skalky, **Nebeskú Dolinu**, **Prielom Lesnického potoka** a ďalšie, pričom bez zveličenia možno povedať, že ak vyjdete na vyvýšené miesto v ktorejkoľvek zamagurskej obci, naskytnú sa vám krásne výhľady na malebné zákutia tohto kraja, ale aj Tatry, odľahlejšie časti Pienin, ba dokonca aj Gorce.

Zaujímavú i tajomnú históriu

Zamagurie je taktiež krajom s množstvom jedinečných historických pamiatok. Nad riekou Dunajec sa vypína majestátny a tajomný **Nedecký hrad** (3), ktorý bol kedysi sídlom pánov spravujúcich časť zamagurských obcí. Bolo

v ňom objavené, o.i., kipu indiánskeho kmeňa Inkov, ktoré je kľúčom k nájdeniu ich zlatého pokladu. Možno je práve v niektorej zamagurskej obci... Dávnou históriou dýcha taktiež sídlo „mlčanlivých mníchov“ **Červený Kláštor** (4), v ktorom vznikli unikátne diela posúvajúce vtedajšie poznanie dopredu, ako napr. herbár obsahujúci 283 exemplárov rastlín s ich popisom v niekoľkých jazykoch a možnosťami využitia, prvý preklad Biblie do slovenčiny, latinsko-slovenský slovník a podľa legendy aj jeden z prvých lietajúcich strojov. V každej zamagurskej obci sa nachádzajú typické

prícestné **kaplnky** a rímsko alebo gréckokatolícky **kostolík**. Mladšie majú niekoľko rokov, no najstaršie tu stoja už minimálne sedem storočí a ich architektúra, exteriéry i interiéry vedia „vyrozprávať“ množstvo zaujímavých príbehov. V centre Zama-

guria - Spišskej Starej Vsi stála kedysi aj synagóga, dnes je najzachovalejšou pamiatkou po židovských obyvateľoch miestny **cin-torín**, kde sa podľa niektorých židovských autorov nachádza jedno z energetických centier Zeme a tiež **galéria** (5) miestneho rodáka, maliara európskeho formátu Ferdinanda Katonu. Život miestneho obyvateľstva v minulosti pripomínajú ešte stojace drevené usadlosti, ktoré sa nachádzajú takmer v každej obci, ale azda najkomplexnejšie sú zachované v Osturni, ktorá je akýmsi „živým skanzenom“. Z niektorých boli vytvorené **etnografické múzeá**, ako napr. v Čiernej Hore, kde je múzeum v gazdovskej usadlosti slovenskej talentovanej umeleckej rodiny Korkošovcov, v Jurgove zas usadlosť Šoltýsovov. Pestrú paletu historických pamiatok dopĺňajú bývalé **kaštiele** vo Fridmane, Falštíne a Spišských Hanušovciach, stometrové dvojposchodové **vínne pivnice** vo Fridmane, unikátne **sypance** (6) zachované už len v je-

dinej obci Kacvín, komplex niekdajších **pastierskych salašov** v Jurgove, jediné slovenské ľudové **múzeum hlaholiky** tzv. Ogród svätých Sedmopočetníkov v Malej Frankovej, súkromné **etnografické múzeum** rodiny Grochovských v Novej Belej a Jozefa Ivančáka v Nedeci, či **pamätná tabuľa** na rodnom dome významného slovenského herca Michala Dočolomanského v tej istej obci.

Športové zážitky v malebnej prírode

V lete i v zime je Zamaгурie pripravené poskytnúť návštevníkom pestrú paletu možností aktívneho vyžitia. V zimných mesiacoch tu funguje viacero väčších i menších **lyžiarskych stredísk** (7) so zjazdovkami rôznych ob-

ťažností, modernými vlekmi i lanovkami, snowtubingom, snowraftingom, bobovými i sánkarskými dráhami, možnosťami občerstvenia i ubytovania a samozrejme krásnymi výhľadmi na okolie. Medzi vyhľadávané patria Ski Bachledova v Jezersku, Hawraň v Jurgove, Litwinka-Grapa či Koziniec-Czarna Góra v Čiernej Hore, ale tiež menšie strediská v Červenom Kláštore, Spišských Hanušovciach, Spišskej Starej Vsi, Nedeci a Repiskách. Krásu zasneženej zamagurskej krajiny možno obdivovať aj na **bežkách**, z **konského sedla**, či pešo pri prechádzkach i náročnejších túrach po množstve vyznačených **turistických chodníkov**, prístupných v každom ročnom období. Keď zide sneh, prídu si na svoje tiež milovníci cykloturistiky, ktorí majú k dispozícii niekoľko **cyklotrás** (8) a Bikepark Sun Bachledova v Jezersku. Vo viacerých obciach sa nachádzajú **tenisové kurty** a multifunkčné **ihriská**. Vyhľadávanou atrakciou je **splav na pltiach** (9) po rieke Dunajec, ktorý možno absolvovať z prístavísk v Spišskej Starej Vsi, Majeroch i Červeného Kláštora alebo **výlet loďou** po Čorštýnskom jazere. Pre tých, ktorí majú radšej viac adrenalínu je pripravený splav Dunajca na **rafte**, **kanoe** či **kajaku** alebo možnosť zalietat si na **paraglajdoch** i **klzákoch** z najvyššieho kopca Čiernej hory Litwinky.

9

Pohladenie na tele a duši

Na Zamagurí môžete nechať rozmaznávať všetky svoje zmysly. Okrem vyššie spomínaných zážitkov je možné zakúsiť účinky sírovodíkovej vody s množstvom minerálnych látok, ktorá vyviera na viacerých miestach. V Červenom Kláštore boli nedávno znovuo tvorené **kúpele Smerdžon-**

10

ka (10), ktoré využívajú liečivé efekty tejto vody, vhodnej najmä na liečbu kožných ochorení, ale aj pohybového ústrojenstva, tráviaceho traktu alebo na relaxáciu a uvoľnenie. Pozitívnu energiu prírody možno čerpať tiež v **kempingoch**, či už pod Troma korunami v Červenom Kláštore, Goralskom dvore v Haligovciach alebo pri Čorštýnskom jazere vo Fridmane. **Ubytovacie kapacity** vo forme hotelov, rekreačných stredísk, penziónov, chatiek a

11

súkromných ubytovní sú prístupné takmer v každej obci. Na oboch stranách hranice sa nachádza viacero **stravovacích zariadení** ponúkajúcich miestne špeciality, niekedy za sprievodu miestnych ľudových hudieb. Na roztrúsených **salašoch** si môžete pochutnať na čerstvom syre alebo žinčici. Počas celého roku sa tu koná viacero spoločensko-kultúrnych i športových akcií, z ktorých azda najpopulárnejší je trojdňový festival **Zamagurské folklórne slávnosti** (11), ktorý každoročne v máji navštívia tisícky divákov. Tradičný folklór však možno vidieť aj počas ďalších podujatí ako **Ostatki – Fašiangy** v Krempachoch, **Špiskie zvyki a Špisko Watra** v Nedeci, **Pieninská ozvena** v Spišskej Starej Vsi, **Lindada** (12) v Jurgove, **Dni slovenskej kultúry v Malopolsku**, či **Stretnutie Goralov** v Lesnici. Medzi zaujímavé ak-

12

cie nepochybne patria tiež: multikultúrny festival **Zogrod** v Malej Frankovej, ľudová verejná zabíjačka **Katarínske hody** v Matiašovciach, ochutnávka zabíjačkových špecialít spojená s folklórnym programom a súťažami **Fašiangová sobota** vo Veľkom Lipníku, **Mikulášska zabíjačka** v Červenom Kláštore, **Furmannské preteky** v Osturni, evanjelizačný **Breakfestival** spojený s gréckokatolíckou omšou, zábavnými workshopmi a hudobným festivalom kapiel, **Medzinárodný pieninský pochod dobrej nálady** z Majerov cez Lechnicu a Červený Kláštor do Sromowiec Nižnych, **Malý pieninský maratón** prielomom rieky Dunajec v Červenom Kláštore, **Pieninský horský duatlon** z Lesnice do Szczawnice, **Zamagurský motozraz** v Spišskej Starej Vsi, **Dni mesta Spišská Stará Ves**, **Dni obcí Matiašovce a Spišské Hanušovce**, **Kláštorné Dni** v Červenom Kláštore, **Súťaž o najlepší jezerský guláš** v Jezersku, lyžiarska súťaž v dobových kostýmoch **Kapieleuš-Cup** v Spišských Hanušovciach, **Zamagurské vianočné trhy** v Spišskej Starej Vsi a veľa ďalších športových či kultúrnych podujatí. Veď nakoniec, prídte sa pozrieť sami, lebo lepšie, ako si o tom len čítať, je precítiť krásu a jedinečnosť tohto pekného kraja všetkými svojimi zmyslami priamo na mieste.

Páčila sa Vám táto reportáž? Navštívte miesta, ktoré Vás zaujali a taktiež našu stránku www.tsp.org.pl a zahlasujte za najkrajšie zamagurské zákutie alebo pamiatku. Ak nám necháte na seba kontakt, môžete vyhrať zaujímavé publikácie o Zamagurí z vydavateľstva Spolku Slovákov v Poľsku a mesta Spišská Stará Ves. ■